

Uniunea Avocaților din Republica Moldova
Союз Адвокатов Республики Молдова
Union of Advocates of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
email: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/45/2023 din 17.01.2023

**Comisia juridică, numiri și imunități
a Parlamentului Republicii Moldova**

Prin prezenta, Uniunea Avocaților din Republica Moldova expune opinia sa în privința proiectului de lege privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova și asupra proiectului de lege privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă, inițiativa legislativă nr. 420 din 17.11.2022 și respectiv, nr. 422 din 17.11.2022 a unor deputați în Parlamentul Republicii Moldova.

I. Cu referire la proiectul Legii privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova

Cu titlu de remarcă generală, proiectul legii utilizează noțiuni vagi și care nu contribuie la certitudinea juridică și previzibilitatea normelor juridice. Actele normative trebuie să fie formulate de o asemenea manieră, încât orice persoană, apelând, în caz de necesitate, la consultația unui profesionist, să fie în măsură să înțeleagă sensul exact al normelor juridice și consecințele încălcării acestora. În caz contrar, se poate afirma că legea nu satisface cerința de calitate, din care motiv riscă să fie declarată neconstituțională.

În acest context, art. 4 pct. 2), care prevede că, „În scopul asigurării securității naționale, depistării, reducerii sau evitării riscurilor și amenințărilor la adresa securității Republicii Moldova, Serviciul: [...] 2) elaborează și realizează, în limitele competenței, un sistem de măsuri orientate spre identificarea, prevenirea și contracararea riscurilor și amenințărilor ce prezintă un pericol deosebit pentru securitatea națională, după cum urmează: q) corupția care afectează securitatea națională, după cum urmează: [...] ; r) **influențarea, susținerea și/sau adoptarea deciziilor în scopuri contrare interesului național;**” – nu reprezintă altceva decât împuterniciri formulate cu sens echivoc care permit realizarea anumitor „măsuri” nespecificate care pot fi utilizate în mod discreționar chiar și în privința persoanelor cu înaltă funcție de demnitate publică, politicienilor, fără o justificare suficientă. În același timp, realizarea „măsurilor” de identificare, prevenire și contracararea riscurilor și amenințărilor privind crima organizată (lit. p)), corupției (lit. q)), gestionarea ilegală a resurselor economice (lit. s)), **vin să substituie activitatea organelor de urmărire penală**, care, în mod normal, ar trebui să investigheze și să contracareze fapte de corupție și alte fapte ilegale din domeniile de risc enunțate.

La art. 4, propunem modificarea pct. 3) și expunerea acestuia cu următorul conținut: „3) realizează activități de prevenire, identificare și constatare a infracțiunilor în condițiile Codului de procedură penală”. Menționăm că competențele de participare la urmărirea penală urmează a fi prevăzute la art. 273 lit. d) din Codul de procedură penală, similar ca și în cazul altor autorități, or, art. 2 alin. (4) din Codul de procedură penală expres

stabilește că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în acest cod.

Propunem excluderea articolul 8 pct. 5) litera a), care prevede dreptul Serviciului de a efectua *„reținerea făptuitorului care a comis infracțiunile menționate la art. 4 pct. 3), ridicarea corpurilor delict, solicitarea informațiilor și documentelor necesare pentru constatarea infracțiunii, citarea persoanelor și obținerea de la ele a declarațiilor, evaluarea pagubei, efectuarea altor acțiuni care nu suferă amânare, cu întocmirea proceselor-verbale în care se vor consemna acțiunile efectuate și circumstanțele constatate. Persoanele reținute, procesele-verbale privind acțiunile procesuale efectuate, împreună cu mijloacele materiale de probă, se predau, în termenul stabilit, în conformitate cu legislația de procedură penală, procurorului;”).* Norma juridică în cauză prescrie măsuri procesuale de constrângere ale căror reglementare poate avea loc doar în condițiile Codului de procedură penală, atât timp cât se referă la obiectul de aplicare – infracțiunea. **SIS nu are statut de organ de urmărire penală, iar împuternicirile enunțate mai sus depășesc condițiile imperative impuse de CPP pentru exercitarea măsurilor procesuale de constrângere enunțate.**

La articolul 8 alin. (1) pct. 7) se prevede posibilitatea SIS să solicite și să primească gratuit de la autoritățile publice, alte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, informații necesare pentru exercitarea atribuțiilor ce revin Serviciului. Totodată, este prevăzut că prezentarea informațiilor solicitate de Serviciu **„nu poate fi refuzată pe motiv că acestea constituie informații cu accesibilitate limitată.”** Considerăm că această prevedere **nu asigură garanțiile constituționale privind drepturile omului și exercitarea profesiei de avocat.** Funcționarea statului de drept nu poate fi concepută **fără asigurarea secretului profesional în relația dintre avocat – client.** Menționăm că, conform articolului 55 al Legii cu privire la avocatură 1260/2002:

„Articolul 55. Secretul profesional

(1) Avocatul nu este în drept să divulge informațiile confidențiale ce i-au fost comunicate în timpul acordării asistenței juridice, precum și să transmită, fără acordul clientului, unor terți documentele legate de exercitarea delegației.

(2) Obligația de a păstra secretul profesional nu este limitată în timp.”

Considerăm necesar de prevăzut expres în proiectul de lege că această prevedere **nu se aplică în raport cu secretul profesional în exercitarea profesiei de avocat.**

Ultimul enunț al articolului 8 alin. (1) pct. 7), care prevede că *„prezentarea informațiilor solicitate de Serviciu nu poate fi refuzată pe motiv că acestea constituie informații cu accesibilitate limitată,”* încalcă dreptul la opoziție și protecția proprietății intelectuale, secretului comercial etc. Din motiv că drepturile SIS prevăzute de acest proiect de lege **urmează a fi coroborate cu regimul juridic al altor informațiilor protejate/restricționate în conformitate cu alte legi,** cum ar fi regimul legal aplicabil secretului adopției, secretului medical, viziunile politice, confesiunile religioase, alte informații al vieții private etc., propunem excluderea enunțului dat.

Articolul 8 punct 8), care prevede dreptul SIS *de a solicita persoanelor fizice, persoanelor cu funcții de răspundere și reprezentanților persoanelor juridice să se prezinte la „sediile oficiale” ale Serviciului pentru a da explicații în privința chestiunilor*

ce țin de asigurarea securității naționale, pe domeniile ce țin de competența Serviciului, **urmează a fi exclus**, or, Codul administrativ oferă posibilitate citării de către autoritățile publice atunci când este necesară audierea persoanei vizate. A se menționa că în redacția propusă, norma dată **este disproporționată deoarece nu cuprinde nici un fel de garanții procedurale** cu privire la solicitarea de a se prezenta la sediul SIS sau oficiile Serviciului, cum ar fi: modul în care va fi realizată citarea, cu cât timp înainte, care vor fi semnele distincte care vor demonstra că citarea este una oficială, posibilitatea de a fi însoțit de un avocat etc.. În cazul în care obiecția nu se acceptă, propunem de completat cu cuvintele „conform cerințelor legale cu privire la procedura de citație și conținutul acesteia”.

De asemenea, cuvintele „*sediile oficiale*” reprezintă o tautologie juridică, or, sediul prin definiție are un statut oficial și poate fi doar unul singur. Persoana juridică nu poate avea mai multe sedii, ci sucursale și reprezentanțe, iar autoritățile publice pot avea servicii desconcentrate în teritoriu, oficii și birouri teritoriale.

Articolul 9 „*Avertismentul oficial*” reprezintă o prevedere excesivă care **încalcă principiul nevinovăției și atentează la onoare și demnitatea persoanei**, și care poate fi folosit **ca instrument de intimidare**. Nu este clar în ce măsură emiterea unei astfel de prescripții necesită o motivare prealabilă suficient de întemeiată pentru a putea considera în mod rezonabil că persoana avertizată pregătește comiterea unei infracțiuni, iar motivele care stau la baza acestei bănuieli rezonabile să fie transmise Procurorului General pentru a fi puse, eventual, la baza unei proceduri de urmărire penală. Textul de la art. 9 din Proiect, se limitează doar la faptul că avertismentul oficial indică că persoana *poate comite încălcări care ar putea fi dăunătoare intereselor și/sau securității naționale*, ceea ce ar putea cuprinde un spectru foarte larg de posibile „încalcări”, mai mult sau mai puțin grave în dependență de modul în care este înțeles conceptul larg al „*intereselor și/sau securității naționale*”.

Articolul 11 punct (5), care prevede că *organele de drept și de urmărire penală sunt obligate, în limitele legii, să comunice Serviciului orice date și informații, rezultate din activitatea lor de serviciu, ce țin de asigurarea securității naționale*. – reprezintă o **prevedere excesivă** care atentează **la independența organului de urmărire penală și la secretul urmăririi penale**.

La alin. (2) art. 12 „*Respectarea drepturilor și libertăților omului în activitatea Serviciului*”, nu stabilește o procedură clară de reparare a prejudiciului cauzat și tragerea la răspundere a celor vinovați, conform legislației, de încălcarea drepturilor și libertăților persoanelor de către angajații Serviciului/ofițerii de informații. În acest sens, Legea nr. 1545/1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, **nu este ajustată și corelată cu proiectele de legi menționate supra**.

De asemenea, art. 12 nu reglementează condițiile în care persoanele care se consideră drepturile și libertățile legitime ale acestora au fost afectate prin activitatea Serviciului, pot să solicite încetarea acestor încălcări, termenii pentru care se păstrează informația despre ingerința în drepturile persoanelor, condițiile în care astfel de informații pot fi solicitate și furnizate, similar garanțiilor existente în cazul activității operative de investigații desfășurate în cadrul procesului penal și înafara acestuia.

La art. 27 alin. (2), cuvintele „*are drept de acces, gratuit, la*” propunem să se substituie cu cuvintele „*solicită și obține informațiile necesare stocate în*”. Completările au scopul de a raționaliza norma vizată prin acordarea Serviciului dreptului de a solicita și obține informații necesare, însă **nu și de a oferi dreptul de a se interconecta la bazele de date cu dreptul de a intercepta și filtra conținutul și traficul de date, similar acțiunilor speciale de investigație privind interceptarea comunicațiilor electronice**. A se menționa că în formula propusă de proiect, **norma dată este abuzivă și arbitrară**, creând premise nelimitate pentru accesarea și consumul de date de către Serviciu, inclusiv în cazurile în care nu se justifică ingerința în viața privată a persoanelor fizice sau a activităților economice ale deținătorilor de astfel de resurse. Normele propuse au sarcina de a specifica clar dreptul de a cere și a obține nu și dreptul de a se interconecta la orice bază de date.

La art. 32 alin. (2) propunem a se exclude. Prevederile în cauză nejustificat exclud de sub controlul procuraturii a activității Serviciului din perspectiva abuzului sau excesului de putere sau neîndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau din perspectiva altor componente de infracțiune. Aceste prevederi lasă loc de abuzuri și evitare a răspunderii de către factorii de decizie. Mai mult, necesitatea includerii acestor derogări nu este argumentată în nota informativă.

II. Cu referire la proiectul Legii privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă

Articolul 6 prevede, *că persoanele care colaborează confidențial cu Serviciul (în continuare SIS) sânt persoane fizice care, printr-un acord scris sau verbal, și-au dat consimțământul să ofere confidențial informații Serviciului, să participe confidențial la pregătirea și efectuarea activității informative/contra-informative*, fapt ce contravine articolului 4, care prevede că, *alte autorități sau persoane decât cele prevăzute în prezentul articol nu au dreptul să efectueze activitatea informativă/contra-informativă*.

La articolul 10 și 11, **nu sunt prevăzute clauze privind controlul legalității măsurilor întreprinse, înainte de nimicire materialelor, precum și informarea persoanelor a căror drepturi au fost lezate, fiind supuse măsurilor de informative/contra-informative**.

La articolul 12 aliniatul (1) se propune abuziv sub paravanul unei intenții nobile și re-denumirea activității din activitatea specială de investigații în - activitate informativă/contra-informativă, de a acorda Directorului SIS drepturi de autorizare a măsurilor speciale de investigații-informative/contrainformative, care conform Codului de Procedură Penală și Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații sunt autorizate de către instanța de judecată sau Procuror.

Astfel, articolul 12 aliniatul 1) litera a) accesul la informația financiară sau monitorizarea tranzacțiilor financiare, **este identic** prevederilor Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, al cărei subiect este și SIS (art.18 alin. 1 litera f) - monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară;), doar că, în Legea nr. 59 privind activitatea specială de investigații, **aceste măsuri se efectuează cu autorizarea instanței de judecată**.

Articolul 12 aliniatul 1) litera b) - *identificarea abonatului, proprietarului sau utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori a unui punct de acces la un sistem informatic cu sau fără aportul furnizorilor de servicii de comunicații electronice; este identic* prevederilor Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, al cărei subiect este și SIS (art. 18 aliniatul 2 litera a) - identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic;), doar că în Legea nr. 59 privind activitatea specială de investigații, **aceste măsuri se efectuează cu autorizarea procurorului.**

Articolul 12 aliniatul 1) litera c) - *urmărirea vizuală și/sau documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală ori prin alte mijloace tehnice, este identic* prevederilor Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, al cărei subiect este și SIS (art. 18 aliniatul 2 litera b) - urmărirea vizuală), doar că în Legea nr. 59 aceste măsuri se efectuează **cu autorizarea procurorului.**

Concomitent, art. 12 alin. (1) p. 1) lit. c) din proiectul Legii privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă, permite urmărirea vizuală și/sau documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală ori prin alte mijloace tehnice, **doar cu autorizarea directorului Serviciului sau directorului adjunct special împuternicit.**

Totodată, norma juridică dată prezintă inadvertențe, în condițiile în care potrivit art. 12 alin. (1) p. 2) lit. g) din aceeași lege, este stabilit că urmărirea vizuală cu înregistrarea audio a conținutului comunicărilor transmise de către persoane în spații deschise, locuri publice sau încăperi ce nu constituie domiciliu, se efectuează cu mandat judecătoresc.

În acest sens, **nu este clar care este diferența dintre aceste activități**, or, altfel, potrivit art. 12 alin. (1) p. 1) lit. c) din Legea privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă, **este permisă orice urmărirea vizuală și/sau documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, a oricărei persoane, fără mandat judecătoresc.**

Articolul 12 aliniatul 1) litera d) - *controlul transmiterii banilor sau altor valori materiale, precum și prestării serviciilor, este identic* prevederilor Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, al cărei subiect este și SIS (art. 18 alin. (2) lit. c) controlul transmiterii banilor sau a altor valori materiale extorcate), doar că în Legea nr. 59 privind activitatea specială de investigații, aceste măsuri **se efectuează cu autorizarea procurorului.**

Astfel, remarcăm că, articolul 12 aliniatul (1) subalin. 1) și 2) **sunt identice** prevederilor Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații, al cărei subiect este și SIS, conform art. 18. Scopurile ambelor legi sunt similare, doar că Legea nr. 59 privind activitatea specială de investigații, **prevede un sistem de control și garanții împotriva abuzurilor mai eficient, comparativ cu proiectul dat.**

În același timp, art. 12 alin. (1) subalin. 2), care prevede efectuarea măsurilor contrainformative cu mandat judecătoresc, impune modificarea Codului de procedură penală prin reglementarea competențelor corespunzătoare ale judecătorilor sau altor autorități în vederea eliberării mandatului judecătoresc prevăzut prin acest proiect.

La articolul 17 termenii stabiliți de efectuare a măsurilor informative/contrainformative contravin termenilor stabiliți de prevederile Codului de Procedură Penală și Legii 59/2012 privind activitatea specială de investigație.

La articolul 23 se prevede că, după finalizarea cercetării cauzei și clasării dosarului special, dacă în cadrul acestuia au fost înfăptuite măsuri contra-informative prevăzute la art. 12 alin. (1) pct. 2) (*doar măsurile autorizate de instanța de judecată*) Serviciul, în termen de 5 zile lucrătoare de la data clasării, va informa persoanele în privința cărora aceste măsuri au fost înfăptuite. Atragem atenția că în proiectul de lege **nu se prevede temeiul de clasare și termenul în care urmează a fi clasat dosarul special**, fapt ce demonstrează că SIS **nu a luat în calcul să informeze persoanele supuse măsurilor informative/contra-informative autorizate de Directorul SIS, ceea ce contravine prevederilor imperative ale Codului de Procedură Penală și Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigație.**

La rândul său, art. 28 din proiect, stabilește procedura investigației sub acoperire, care poate fi dispusă cu autorizarea directorului Serviciului sau directorului adjunct special împuternicit, însă **nu prevede interdicția investigatorului sub acoperire să provoace comiterea de infracțiuni.**

În același timp, proiectul de Lege privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă, **nu prevede exceptarea de la efectuarea măsurilor contrainformative împotriva avocaților în exercitarea profesiei** și implicit, **nu stabilește interdicția de a efectua măsuri contrainformative cu privire la raporturile legale de asistență juridică dintre avocat și clientul său**. La fel, proiectul **nu prevede interdicția de a cerceta biroul sau domiciliul avocatului în exercitarea profesiei și/sau, după caz, instalarea în ele a aparatelor ce asigură supravegherea audio, video, de fotografiat, de constatare a unor stări de fapt, cu sau fără efectuarea înregistrărilor, precum și interdicția de a stenografia comunicările dintre avocat și persoana pe care o apără.**

Acest fapt pune în pericol grav garantarea independenței exercitării profesiei de avocat, consfințită la art. 52 și 53 din Legea nr. 1260/2002 cu privire la avocatură și la art. 26 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova.

Drept urmare, este imperios de a fi înlăturate neajunsurile și omisiunile evidențiate, ceea ce va duce la respectarea garanțiilor și drepturilor fundamentale ale omului.

Cu respect,

Dorin POPESCU
Președinte al Uniunii Avocaților din Republica Moldova

Ex. Vladislav Cîrlan
Tel. 022 221910;
e-mail: vladcirlan@yahoo.com